

**Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu**

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Uhlíře a soudců Tomáše Lichovníka (soudce zpravodaj) a Vladimíra Sládečka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **JUDr. Jiřího Sehnala**, se sídlem Politických vězňů 27, Kolín, správce konkurzní podstaty úpadce - KTP Quantum, a.s., zastoupeného JUDr. Jiřím Terynglem, advokátem se sídlem Ke Klimentce 2186/15, Praha 5, **proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2017 sp. zn. 4 To 51/2016 a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 1. 2016 sp. zn. 2 T 13/2006 v části, kde zůstalo rozhodnutím Vrchního soudu v Praze nedotčeno, a již se stěžovatel domáhá vůči Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Územní pracoviště v Praze, vydání zákazu prodeje 53 kusů akcií společnosti Soliter, a.s. IČ 004 80 835, série 01/000028 - 01/000037, 01/000071, 01/000076 - 01/000092 a jejich vrácení zpět stěžovateli jako správci konkurzní podstaty KTP Quantum, a.s., t a k t o :**

- I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2017, sp. zn. 4 To 51/2016 a usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 1. 2016, sp. zn. 2 T 13/2006, v části, kde zůstalo rozhodnutím Vrchního soudu v Praze nedotčeno, nebyl respektován zákaz libovůle podle čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čímž došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2017, sp. zn. 4 To 51/2016 a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 1. 2016, sp. zn. 2 T 13/2006, v části, kde zůstalo rozhodnutím Vrchního soudu v Praze nedotčeno, se ruší.**
- III. Ve zbytku se ústavní stížnost odmítá.**

Odůvodnění:

I.

1. Ústavnímu soudu byl dne 22. 6. 2017 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), prostřednictvím něhož se stěžovatel domáhal zrušení v záhlaví citovaných rozhodnutí obecných soudů ve shora vymezeném rozsahu. Současně se stěžovatel domáhal vydání předběžného opatření, jímž by zamezil prodeji sporného majetku. Tato ústavní stížnost byla evidovaná pod sp. zn. I. ÚS 1949/17.

2. Dne 25. 8. 2017 byla Ústavnímu soudu doručena ústavní stížnost téhož stěžovatele evidovaná pod sp. zn. I. ÚS 2705/17, jíž se domáhal vůči Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Územní pracoviště v Praze, vydání zákazu prodeje 53 kusů akcií společnosti Soliter, a.s. IČ 004 80 835, série 01/000028 - 01/000037, 01/000071, 01/000076 - 01/000092 a jejich vrácení zpět stěžovateli jako správci konkurzní podstaty KTP Quantum, a.s. Současně se stěžovatel domáhal vydání předběžného opatření, jímž by Ústavní soud zakázal Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Územní pracoviště v Praze, pokračovat ve výběrovém řízení, aukci a prodeji 53 kusů akcií společnosti Soliter, a.s., IČ 004 80 835, série 01/000028-01/000037, 01/000046-01/000071, 01/000076-01/000092.
3. Dne 19. 9. 2017 došlo ke spojení obou shora uvedených věcí, a to pod sp. zn. I. ÚS 1949/17. Téhož dne bylo vydáno usnesení, jímž Ústavní soud rozhodl o odkladu vykonatelnosti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2017, sp. zn. 4 To 51/2016 a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 1. 2016, sp. zn. 2 T 13/2006. Uvedeného dne bylo též vydáno předběžné opatření, jímž bylo Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Územnímu pracovišti v Praze, uloženo nenakládat se shora uvedenými 53 kusy akcií.
4. Předtím, než se Ústavní soud začal věcí zabývat, přezkoumal podání po stránce formální a konstatoval, že podaná ústavní stížnost obsahuje veškeré náležitosti, jak je stanoví zákon o Ústavním soudu.

II.

5. Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 1. 2016, sp. zn. 2 T 13/2006, bylo ve věci bývalých obviněných K. T. a Ing. O. B. rozhodnuto výrokem I. podle § 101 odst. 2, písm. a) tr. zákoníku tak, že se v tomto výroku uvedené cenné papíry a peněžní prostředky zabírají. Výrokem II. bylo podle § 101 odst. 1, písm. a) tr. zákoníku rozhodnuto tak, že se ve výroku uvedené cenné papíry zabírají. Výrokem III. bylo podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku rozhodnuto tak, že se zamítá návrh Vrchního státního zastupitelství v Praze na zabránění tam uvedených cenných papírů a peněžních prostředků. Výrokem IV. bylo podle § 101 odst. 1, písm. a) tr. zákoníku rozhodnuto tak, že se zamítá návrh Vrchního státního zastupitelství v Praze na zabránění podílu bývalého obviněného Ing. O. B. na v usnesení blíže vymezených společných částech domu a pozemku.
6. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2017 bylo rozhodnuto o stížnosti státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze, stěžovatele, Garančního fondu obchodníků s cennými papíry, bývalého obviněného K. T. a Ing. O. B. proti shora uvedenému usnesení Krajského soudu v Hradci Králové tak, že napadené usnesení bylo v usnesení stížnostního soudu vymezené části zrušeno a o sporných cenných papírech a finančních prostředcích bylo stížnostním soudem nově rozhodnuto v části tak, že se zabírají, případně, že se věc vrací k projednání Krajskému soudu v Hradci Králové. Mimo stížnostním soudem vymezené části zůstalo napadené usnesení nedotčeno.
7. Z usnesení Krajského soudu v Hradci Králové vyplývá, jakého skutku se měli bývalí obvinění K. T. a Ing. O. B. v souvislosti s provozováním společnosti KTP Quantum, a.s., dopustit. Z usnesení nalézacího soudu se dále podává, že tento v souvislosti s

projednáním návrhu na zabránění věci považoval za podstatné posouzení tří okruhů otázek (str. 59). Zaprvé, zda-li věci, které jsou navrhovány k zabránění, jsou věcmi uvedenými v § 70 odst. 1 písm. a) - d) tr. zákoníku a zda jednání obviněných nese znaky trestné činnosti. Zadruhé, zda-li se jedná o věci, které byly získány trestným činem nebo jako odměna za něj a nenáleží-li pachateli, případně zda-li se jedná o věci, které náleží pachateli, jehož nelze stíhat či odsoudit. Zatřetí, zda-li je možno rozhodnout o zabránění věci, které jsou zapsány v soupisu konkurzní podstaty, případně jsou v majetku jiných společností. Uvedené struktury okruhů otázek pak odpovídá argumentace nalézacího soudu. K možnosti zásahu státu do konkurzní podstaty dlužníka nalézací soud mimo jiné uvedl, že je nelogické, aby stát, který poskytl Garančnímu fondu půjčku, musel na tyto peníze čekat dle toho, jak dopadne konkurzní řízení za situace, kdy finanční prostředky jsou k dispozici, protože byly zajištěny orgány přípravného řízení. Finanční prostředky poskytnuté ze strany státu Garančnímu fondu pocházejí částečně z návratné finanční pomoci, kterou Garanční fond obdržel v roce 2003 od Ministerstva financí a následně potom z dotace od Ministerstva financí v roce 2008. Část peněz vyplacených poškozeným pocházela z vlastních prostředků Garančního fondu. Většinu z této částky poskytl stát, přičemž polovinu tvoří návratná finanční výpomoc. První dotace v částce 550 mil. Kč je návratná a má být splácena ještě dalších 20 let. Nevratná dotace, kterou poskytl stát v roce 2008, činí 800 mil. Kč. Dále byly poskytnuty návratné finanční výpomoci ve výši 1.138.000.000,-- Kč. Z těchto bylo splaceno 8.000.000,-- Kč a zbývá zaplatit 1.130.000.000,-- Kč v termínech 2053, 2073 a 2083. Zákazníkům fond vyplatil celkem 1.412.809.990,20 Kč. Na základě výše uvedeného považoval krajský soud za logický návrh státního zástupce na zabránění věci, neboť z prostředků státu bylo uhrazeno to, za co stanuli bývalí obvinění před soudem. Soud je pak stejného názoru, jako státní zástupce v tom směru, že nelze zlegalizovat výnosy z trestné činnosti tím, že budou uvolněny a převedeny do konkurzního řízení. Takovýmto postupem by se finanční prostředky rozmělnily či dostaly do zcela jiných rukou a nelze z pohledu trestního řízení nyní říci, jaká částka by byla prostřednictvím garančního fondu vrácena zpět do státního rozpočtu. Takovýto postup považuje krajský soud za rozporný nejen s obecnými zásadami českého trestního práva, ale i mezinárodními závazky, k nimž Česká republika přistoupila (směrnice Evropského parlamentu 2014/42/EU ze dne 3. 4. 2014, zvláště body 22 a 29 úvodu a specifikace v článku 2, 5 odst. e) článku 7 a článku 10 citované směrnice O zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii). Podle nalézacího soudu nelze očekávat, že by investice jednotlivých poškozených byly ochráněny v konkurzním řízení, neboť tímto řízením by se poškozeným dostalo daleko méně, než vložili a navíc byli uspokojeni z prostředků státu. V případě, že by prostředky získané trestnou činností zůstaly v konkurzní podstatě, tak tyto prostředky by byly rozděleny zcela jiným způsobem, než uspokojením konkrétních poškozených.

8. Vrchní soud v Praze o podané stížnosti rozhodl tak, že ve výroku vymezené části usnesení soudu prvního stupně zrušil a o části zabraného majetku znovu rozhodl tak, že se zabírá a u části věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Z odůvodnění odvolacího soudu vyplývá, že tento se ztotožnil se soudem prvního stupně v části, odůvodňující zásah orgánů veřejné moci do konkurzní podstaty úpadce. Vrchní soud porovnal ochranu společnosti zabezpečenou zabráněním věci s právy poškozených osob, přičemž při zohlednění dalšího relativně nízkého možného uspokojení poškozených v konkurzním řízení dospěl k závěru, že k zájmu osob poškozených trestným činem bylo dostatečně přihlédnuto a nepřerozdělení zajištěných hodnot v

rámci konkurzu pro ně nebude nijak citelné. Z toho důvodu vrchní soud upřednostnil finanční zájem státu na provedení konfiskace zajištěného majetku před zájmem ne zcela uspokojených věřitelů - klientů KTP Quantum, a. s.

9. Stěžovatel v ústavní stížnosti uvedl, že jako správce konkurzní podstaty má v trestním řízení postavení zúčastněné osoby, neboť spravuje majetek, který se stal předmětem ochranného opatření. Trestní zákoník je založen na dualismu trestních sankcí, kdy rozlišuje jejich dvě kategorie, a to trest a ochranná opatření. Stěžovatel poukázal na skutečnost, že ve vztahu k zúčastněné osobě nemá ochranné opatření zabránění věci sankční povahu, neboť se jedná o zvláštní případ konfiskace majetku bez náhrady. Poukázal na své legitimní očekávání vycházející z toho, že pokud byla trestná činnost pachatelů ukončena v roce 2001, pak mohl očekávat, že s prostředky z majetku KTP Quantum, a.s., bude nakládat způsobem odpovídajícím zákonným podmínkám roku 2001. Podle tehdejšího ustanovení § 73 odst. 1 písm. c) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, bylo možno vyslovit zabránění věci jen tehdy, pokud to vyžadovala bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě jiný obecný zájem. Následně provedl stěžovatel retrospektivu právní úpravy institutu ochranného opatření. Jestli Listina základních práv a svobod a mezinárodní závazky zakazují vůči pachateli použít sankce podle zákona pozdějšího, než platil v době činu, tedy by to bylo pro pachatele příznivější, pak stejné legitimní očekávání má zúčastněná osoba ve vztahu k sankci, která postihuje ji. Pokud je zabránění věci uloženo z důvodů jiných, pro zúčastněnou osobu méně příznivých, než těch, které platily a umožňovaly zabrat její věc v době činu, porušil soud takovým uložením zákaz retroaktivity (v souvislosti s touto argumentací odkázal stěžovatel na rozsudek ESLP ve věci Bernard proti Francii).
10. Dále stěžovatel vytkl krajskému soudu, že trestní právo je na rozdíl od občanského práva právem veřejným a nikoliv soukromým a tudíž má daleko větší sílu. Trestní právo není podle stěžovatele právem, které by upravovalo veřejnoprávní vztahy. Trestní právo toliko vytyčuje mantinely přípustného chování, při jejichž překročení hrozí trestně odpovědným osobám užití sankce. Stěžovatel nesouhlasí s názorem krajského soudu, podle něhož peněžní prostředky na výplatu jednotlivým klientům byly poskytnuty z peněz státu a z toho důvodu by zabrané peněžní prostředky měly být státu též vráceny. Vlastnictví státu nelze ani ve veřejném zájmu upřednostňovat před ostatními druhy vlastnictví. Stát poskytl podle stěžovatele dotaci i půjčku Garančnímu fondu z toho důvodu, že rozsáhlá trestná činnost pachatelů by nebyla možná, pokud by byl řádně vykonáván státní dozor nad obchodníky s cennými papíry. Jednalo se o rozhodnutí státu politické, nikoliv právní. Není úkolem obecných soudů realizovat politická rozhodnutí, a to ani tím, že v rámci blíže neurčeného veřejného dobra bude napravovat jejich důsledky. V posuzované věci nevystupoval stát jako účastník trestního řízení, nepřipojil se s nárokem na náhradu škody. Podle stěžovatele použil stát nástroje trestního práva mimo kritéria přiměřenosti (v souvislosti s výše uvedeným poukázal stěžovatel na nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 86/98, sp. zn. II. ÚS 642/07 a sp. zn. I. ÚS 2485/13).
11. Stěžovatel vytkl soudu prvního stupně, že nezdůvodnil, že by zabrané prostředky pocházely z trestné činnosti nebo byly opatřeny z výnosů trestné činnosti. KTP Quantum, a.s., žádné výnosy nemělo. Z gramatického i logického výkladu pojmu "výnos" nutno dovodit, že výnosem se rozumí kladný rozdíl mezi původní a novou hodnotou majetku, který vznikl činností pachatele. Podle účetní definice výnosu se

jedná o penězi ocenitelný výkon. Vzhledem k tomu, že výsledkem činnosti KTP Quantum, a.s., nebyl výnos, ale ztráta, nepřichází zabránění věci podle stěžovatele v úvahu.

12. Stěžovatel má za to, že ústavní stížností napadenými rozhodnutími obecných soudů mělo dojít k zásahu do základních práv stěžovatele, jež jsou mu garantována čl. 2, čl. 4, čl. 11, čl. 36 a čl. 40 Listiny základních práv a svobod.

III.

13. K ústavní stížnosti se vyjádřil Garanční fond obchodníků s cennými papíry, který uvedl, že je největším konkurzním věřitelem v konkurzu na majetek společnosti KTP Quantum, a. s. Zabránění věci se podle fondu výrazným způsobem snížila částka předpokládaného zpeněžení konkurzní podstaty a tedy i částka určená k uspokojení jeho pohledávek. Obecné soudy podle fondu nesprávně ztotožnily veřejný zájem na zabránění výnosu trestné činnosti s fiskálním zájmem státu. Peněžní prostředky, jež byly Garančnímu fondu poskytnuty ze státního rozpočtu, měly podobu návratné finanční výpomoci a státu budou vráceny. Státu by tak bylo plněno dvakrát, jednou z titulu zabránění věci a jednou z titulu vrácení finanční výpomoci. Veřejný zájem na zabránění výnosů trestné činnosti je dán tím, že je třeba znemožnit, aby pachatel či jiné osoby mající z trestné činnosti prospěch, mohly takových výnosů užívat. V dané věci byl účel splněn již tím, že věci, o jejichž zabránění soudy rozhodly, byly sepsány do konkurzní podstaty KTP Quantum, a. s. Tím bylo zajištěno, že tyto věci mohou sloužit pouze k uspokojení pohledávek poškozených. Garanční fond nesouhlasí se závěrem obecných soudů, podle nichž byla poškozeným v naprosté většině v podstatné části škoda uhrazena z Garančního fondu. Má za to, že zůstalo neuhrazeno přes miliardu korun. Rozhodnutím o zabránění věci došlo k ohrožení práv všech poškozených. Zákon č. 591/1992Sb., o cenných papírech, stanoví postup pro případ, že celková výše peněžních prostředků, které tvoří zákaznický majetek, nepostačuje k uspokojení nároků zákazníků na vydání těchto peněžních prostředků. U peněžních prostředků na zákaznických účtech lze přesně určit, kolik kterému poškozenému náleží. Garanční fond zpochybnil řadu skutkových a právních závěrů obecných soudů, čímž mělo dojít k zásahu do základních práv garantovaných čl. 20 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

14. Vrchní soud v Praze k námitce porušení zákazu retroaktivity uvedl, že pro ukládání ochranných opatření se aplikuje zvláštní právní úprava, podle níž se o ochranném opatření rozhoduje vždy podle zákona účinného v době, kdy se o ochranném opatření rozhoduje. Vrchní soud považuje předmět zabránění za výnos z trestné činnosti s tím, že je třeba respektovat oprávněné zájmy poškozených osob na náhradu škody. Ve svém vyjádření poukázal též na podstatu trestné činnosti bývalých obviněných a popsal, jakým způsobem docházelo k poškozování jejich obětí. Stížnostní soud nemá pochybnost o tom, že zabraněné věci byly výnosem z trestné činnosti. Vlastnické právo k věci získané trestným činem nepřechází na nabyvatele, tedy nepřechází na bývalé obviněné ani na úpadce KPT Quantum, a. s. Skuteční vlastníci zajištěných věcí nebyli známi, resp. po sepsání věcí do konkurzní podstaty nebylo možno konkrétní vlastníky zajištěných věcí ztotožnit tak, aby jim mohla být příslušná část zajištěného majetku vydána nebo vrácena jako jejich majetek a mohly by tak být uspokojeny oprávněné zájmy konkrétní poškozené osoby. Pokud by došlo k rozdělení majetku v

rámci konkurzního řízení, došlo by tak k vyrovnání se všemi věřiteli, tedy nejen těmi, kteří se stali obětí trestného činu. Z výnosu z trestné činnosti by neměli být uspokojeni věřitelé, kteří by nebyli poškozeni podvodným jednáním bývalých obviněných, neboť tím by došlo k jeho legalizaci. Poškození byli dílem uspokojeni poskytnutými náhradami ze strany Garančního fondu tak, že většina z nich dosáhla na 90% náhrady škody. Garanční fond přitom získal prostředky na tuto výplatu ze státního rozpočtu formou návratné i nenávratné dotace.

15. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových se k ústavní stížnosti vyjádřil v tom smyslu, že zabrané akcie byly pořízeny z výnosu z trestné činnosti a jako takové nemohou sloužit k zajištění pohledávek věřitelů úpadce. Současně bylo poukázáno na to, že řada věřitelů již byla odškodněna prostřednictvím Garančního fondu. Tomu se dostalo od státu jak návratné, tak i nenávratné výpomoci. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových má za to, že při rozhodování obecných soudů byl dostatečně akcentován zájem poškozených na náhradě vzniklé škody a že nenastala nerovnováha mezi obecnými zájmy společnosti na straně jedné a zájmem poškozených na straně druhé.
16. Stěžovateli byla shora uvedená vyjádření zaslána k vyjádření, ten však svého práva repliky nevyužil.

IV.

17. Ústavní soud ve svých četných rozhodnutích zřetelně definoval podmínky, při jejichž existenci má vadná aplikace podústavního práva obecným soudem za následek porušení základních práv či svobod jednotlivce [srov. náleze ze dne 10. října 2002 sp. zn. III. ÚS 74/02 (N 126/28 SbNU 85)]. Je tomu tak tehdy, jestliže nepřipustně postihuje některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován (a představuje tím nepředvídatelnou interpretační libovůli), případně je v extrémním rozporu s požadavky věcně příslušného a rozumného vypořádání posuzovaného právního vztahu či v rozporu s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti (např. uplatněním přepjatého formalismu při aplikaci práva). Ústavní soud napadené soudní rozhodnutí přezkoumal (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, načež dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.
18. V předmětném případě spatřuje Ústavní soud podstatu věci v posouzení vztahu trestněprávního institutu zabránění věci, coby ochranného opatření a výnosu z trestné činnosti, coby majetku zahrnutého do konkurzní podstaty. Ústavní soud má za to, že z níže uvedených důvodů je třeba upřednostnit zájem obětí trestného činu.
19. Trestní právo hmotné je odvětvím chránícím práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, jakož i společnosti jako celku. K této ochraně využívá specifických prostředků, daných zákonodárcem orgánům činným v trestním řízení k naplnění shora uvedeného účelu. Trestní zákoník stojí na dualismu trestněprávních sankcí, tedy na právu ukládat za spáchané trestné činy nejen tresty, ale též ochranná opatření. Posledně jmenovaná mohou být sankcí jak za trestný čin, tak za čin jinak trestný, jako je tomu i v projednávaném případě. Pro oba způsoby sankcionování pak

platí, že při ukládání, ať již trestu či ochranných opatření nelze odhlížet od samotného účelu trestněprávní sankce, který vytváří hranici, za níž se nachází svévole a nepřiměřené trestání pachatele.

20. V obecné rovině lze uvést, že samotné ukládání ochranných opatření se nevyznačuje obligatorní povahou. To znamená, že rozhodujícímu soudci je dán určitý prostor pro uvážení, zda k jejich aplikaci přistoupí či nikoli. Přitom platí, že čím závažnější hodnota má být ochranným opatřením chráněna, tím je prostor pro úvahu soudu menší. Jinými slovy řečeno, pokud by soud kupříkladu zvažoval zabrání věci, jíž může být přímo ohroženo lidské zdraví (zbraně, drogy, jedy apod.), je prostor pro jeho úvahu o uložení ochranného opatření prakticky nulový. Jiná situace však nastává v případě, kdy soud zvažuje zabrání věci, jež svojí povahou nepředstavuje pro hodnoty chráněné trestním zákoníkem výraznější prvek ohrožení, jako je tomu i v předmětném případě, kdy došlo k zabrání peněžních prostředků a akcií. V takové situaci je prostor pro úvahu soudu značný a ten, chce-li dostát požadavkům řádného odůvodnění, musí se vypořádat se všemi podstatnými hledisky pro ukládání trestněprávních sankcí. Z obecné právní úpravy lze dovodit, že při jejich ukládání je třeba kromě povahy, závažnosti činu a poměrů pachatele respektovat požadavky zákonnosti (§ 37 odst. 1 a § 52 odst. 1), přiměřenosti a zdrženlivosti (§ 38 odst. 1, 2), individualizace sankce, včetně respektování práv a zájmů poškozených (§ 38 odst. 3 a § 39), humanity, včetně zákazu kumulace některých trestů (§ 38 odst. 2, § 53 odst. 1).
21. Z ústavní stížnosti napadených usnesení obecných soudů se podává, že tyto aplikovaly při ukládání ochranného opatření ustanovení § 101 odst. 1 písm. a) a § 101 odst. 2 písm. a) tr. z., ve znění do 17. 3. 2017. Tato ustanovení obsahují formálněprávní předpoklady, při jejichž naplnění mohou obecné soudy vyslovit ochranné opatření zabrání věci. Ústavní soud je přitom toho názoru, že má-li být uložení ochranného opatření považováno za ústavně konformní, nemůže být naplnění těchto formálních předpokladů jediným kritériem, jež bude předmětem uvážení obecných soudů. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 21/96 Ústavní soud uvedl, že: *"Soud není absolutně vázán doslovným zněním zákonného ustanovení, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit v případě, kdy to vyžaduje ze závažných důvodů účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku. Je nutno se přitom vyvarovat libovůle, rozhodnutí soudu se musí zakládat na racionální argumentaci"*. Z uvedeného plyne, že obecné soudy musí přihlížet jak k účelu právní úpravy, tak i dalším skutečnostem majícím vliv na uložení trestněprávní sankce.
22. V souvislosti s aplikací pravomoci orgánů státní moci Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 1849/08 konstatoval, že *"v podmínkách materiálního státu nemůže být výkon veřejné moci bezobsažný ani bezúčelný; jinými slovy, z ústavního hlediska nelze aprobovat a tolerovat výkon veřejné moci, která je prostým uplatněním formálně předvídaného oprávnění orgánu veřejné moci bez toho, že by byl výsledovatelný zákonem předvídaný a racionální účel, k němuž konkrétní výkon svěřené pravomoci směřuje. Pouze v tomto materiálním smyslu je třeba interpretovat též čl. 2 odst. 2 Listiny, podle něhož lze státní moc uplatňovat v případech a mezích stanovených zákonem a způsobem, který stanoví zákon."*

23. Při úvaze o účelu ochranného opatření zabránění věci by měly obecné soudy zvážit, co je jeho podstatou a na čí obranu bylo do trestního zákoníku zaneseno. Je sice pravdou, že v naplnění veřejného rozpočtu lze shledat určitý veřejný zájem, ovšem tento nemůže být realizován na úkor obětí trestných činů a prostřednictvím institutu ochranného opatření. Z odůvodnění napadeného usnesení vrchního soudu se podává, že stát přispěl prostřednictvím Garančního fondu nemalou částkou k odškodnění obětí trestné činnosti, nicméně se tak stalo zčásti na základě půjček, které bude muset Garanční fond v budoucnu státu vrátit. Pokud stát poskytl na odškodnění obětí trestné činnosti půjčku nevratnou (dotaci), stalo se tak na základě jeho politického rozhodnutí, jehož dopady nemohou být zmírňovány nástroji trestního práva. Stát v průběhu trestního řízení ovlivňuje řadu společenských vztahů, přičemž typickým rysem úkonů orgánů činných v trestním řízení je jednání z pozice moci. Tato moc však může být využívána jen a pouze způsobem stanoveným zákonem (srov. čl. 2 Listiny základních práv a svobod).
24. Ústavní soud má za to, že jak z jazykového, tak i teleologického výkladu pojmu "ochranné opatření" plyne, že se jedná o trestněprávní institut preventivní povahy, který má sloužit především k tomu, aby od rozhodnutí soudu do budoucna nedocházelo k ohrožení hodnot chráněných trestním zákoníkem. Obecné soudy však jako hlavní (prakticky jediný) důvod k zabránění věci uvedly kompenzaci vratné a nevratné půjčky poskytnuté Garančnímu fondu (obecné soudy kupř. neuvedly, že se jedná o majetek, jenž nemůže být předmětem občanskoprávních vztahů apod). Preventivní funkci ochranného opatření nahradily funkcí reparační. Jedná se de facto o „zastřené“ rozhodnutí o náhradě škody. Stát se však z formálněprávního hlediska může v dané věci účastnit na rozdělení konkurzní podstaty jen prostřednictvím svého dlužníka - Garančního fondu. Své zájmy na majetku zahrnutém do konkurzní podstaty nemůže protežovat prostřednictvím instrumentária trestního práva, a to navíc i na úkor obětí trestného činu.
25. Pokud obecné soudy argumentovaly mimo jiné tím, že prostřednictvím konkurzní podstaty nemůže docházet k legalizaci výnosu z trestné činnosti, lze s nimi v obecné rovině souhlasit. Na druhou stranu, jsou-li spáchaným trestným činem dotčena práva dalších konkrétních obětí, je otázkou, proč by to měl být právě stát, kdo bude čerpat prospěch ze spáchané trestné činnosti. Není pochyb o tom, že stát má racionální důvod k odčerpání výnosů z trestné činnosti, nicméně tento racionální důvod se vytrácí ve chvíli, kdy by se tak mělo dít na úkor obětí trestných činů. Obecným soudům jistě nelze vytknout, že by se právu obětí trestné činnosti v rámci svých odůvodnění nevěnovaly. Ovšem, jak shora uvedeno, svá rozhodnutí založily na úvaze o snížení dopadu politického rozhodnutí na veřejný rozpočet. Tím však vybočily z účelu institutu ochranného opatření jako takového. Napadená rozhodnutí jsou motivována i odůvodněna snahou o náhradu škody státu a nikoli prevencí.
26. Dle ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu nesprávná aplikace práva může být důvodem zrušení rozhodnutí orgánu veřejné moci zejména potud, pokud tuto lze opodstatněně kvalifikovat jako aplikaci mající za následek porušení základních práv a svobod; tj. zejména tehdy, jde-li o takovou aplikaci, která se jeví v daných souvislostech svévolnou, argumentačně vybudovanou bez přesvědčivého a konzistentního racionálního logického odůvodnění, protože ji objektivně není možno akceptovat (srov. k tomuto kupř. nálezy ve věci sp. zn. III. ÚS 224/98, III. ÚS

545/99, III. ÚS 74/02, III. ÚS 173/02, III. ÚS 671/02, III. ÚS 686/02, III. ÚS 258/03, I. ÚS 733/01, II. ÚS 644/02, IV. ÚS 239/03 a další).

27. Z výše vyložených důvodů má Ústavní soud za to, že zabráním peněžních prostředků a akcií, blíže vymezených v napadených usneseních, nebyl respektován zákaz libovůle podle čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čímž došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 3. 2017, sp. zn. 4 To 51/2016 a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 8. 1. 2016, sp. zn. 2 T 13/2006, v části, kde zůstalo rozhodnutím Vrchního soudu v Praze nedotčeno, zrušil.
28. Stěžovatel se dále domáhá vůči Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Územní pracoviště v Praze, vydání zákazu prodeje 53 kusů akcií společnosti Soliter, a.s. IČ 004 80 835, série 01/000028 - 01/000037, 01/000071, 01/000076 - 01/000092 a jejich vrácení zpět stěžovateli jako správci konkurzní podstaty KTP Quantum, a.s. Zrušením ústavní stížností napadených rozhodnutí však odpadají podkladová rozhodnutí, na jejichž základě shora uvedený úřad vede aukci sporných cenných papírů. Nadále již tedy nemůže v aukci pokračovat. Proto Ústavní soud v této části ústavní stížnost odmítl (§ 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 8. ledna 2019

David Uhlíř
předseda senátu